

MAŁGORZATA PACHOWICZ
m.pachowicz@op.pl
ORCID: 0000-0002-4862-6868
Akademia Nauk Stosowanych
Tarnów, Polska

KRYSTYNA CHOIŃSKA
chkrystyna@op.pl
ORCID: 0000-0003-4289-149X
Akademia Nauk Stosowanych
Tarnów, Polska

PRACE ONOMASTYCZNE W DOROBKU NAUKOWYM PROFESORA ALEKSANDRA WILKONIA (1935–2022)

Wiadomość o śmierci Profesora Aleksandra Wilkonia środowisko językoznawcze w Polsce i za granicą przyjęło z poczuciem żalu i znaczącej straty¹. Odszedł wybitny i wszechstronny uczony, nauczyciel akademicki, mistrz kilku pokoleń polonistów, autor kilkuset publikacji, z których wiele weszło do kanonu lektur językoznawczych (Choińska i Pachowicz, 2022, s. 75–88). Naszym zamierzeniem nie jest omówienie bogatego dorobku naukowego² Profesora A. Wilkonia, lecz zwrócenie uwagi na Jego dokonania w zakresie onomastyki.

W ankiecie z cyklu „Sylwetki polonistów” wypełnionej przez Profesora i zamieszczonej w „Biuletynie Polonistycznym”³ w 2019 roku Aleksander Wilkoń, charakteryzując główne motywy i rodzaje swoich prac naukowych (z lat 1957–1968), wskazał onomastykę językoznawczą, onomastykę literacką oraz onomastykę stylistyczną. W publikacjach Profesora związanych z onomastyczną dziedziną badań odzwierciedliły się Jego zainteresowania nie tylko antroponomią, toponimią czy zoonimią, ale także nazewnictwem w utworach literackich.

---

¹ Profesor Aleksander Wilkoń zmarł 16 marca 2022 roku w Sosnowcu. Uroczystości pogrzebowe odbyły się we wtorek 22 marca 2022 roku; rozpoczęła je msza św. w bazylice katedralnej pw. Najświętszej Marii Panny w Sosnowcu. Profesor spoczął w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym przy alei Mireckiego.

² Szczegółowe opisy dokonań naukowych Profesora zawierają m.in. publikacje przygotowane pod redakcją M. Kity i B. Witosz (2005) oraz K. Choińskiej i M. Pachowicz (2018, 2020).

³ Ankieta została zamieszczona w dniu 29.06.2019 roku. Profesor wypełnił ją w roku swojego jubileuszu, 60-lecia pracy naukowo-dydaktycznej; <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/articles/sylwetki-polonistow-ankieta-pana-profesora-aleksandra-wilkonia,87/details> (dostęp: 29.06.2022).

Zainteresowanie Profesora onomastyką datuje się od czasów studiów polonistycznych na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. A. Wilkoń był uczestnikiem seminarium prowadzonego przez prof. Witolda Taszyckiego i pod jego kierunkiem przygotował pracę magisterską „Nazwy miejscowe od nazw rzecznych”⁴. Promotor, prof. W. Taszycki, oceniając pracę, napisał, „że autor dobrze wniknął w zagadnienie i porządnie je rozwiązał. Ani część materiału pracy, ani część analityczna nie nastroczą poważniejszych zastrzeżeń”⁵. W konkluzji podkreślił: „[...] wzięwszy pod uwagę, że po dokonaniu niedużych uzupełnień praca będzie się nadawała do druku, oceniam ją jako bardzo dobrą”⁶. Recenzentem pracy był prof. Zenon Klemensiewicz, który, stawiając ocenę bardzo dobrą, zwrócił uwagę na fakt, że:

[...] autor podejmuje niewykonane dotąd zadanie systematycznego i syntetycznego przeglądu miejscowych nazw rzecznych. [...] sumiennie rejestruje odnośne nazwy, czerpiąc materiał głównie ze „Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”. Interpretacja w części pierwszej ogranicza się do podzielenia materiału wedle domniemanej poprzedniości nazwy rzecznej lub miejscowej; w części drugiej klasyfikuje materiał wedle formantów przyrostkowych; wyniki interpretacyjne w powyższym zakresie nie nastroczą zastrzeżeń. [...] naukowa wartość pracy polega na dostarczeniu poprawnego katalogu nazw miejscowych od nazw rzecznych. Świadczy ona korzystnie o zasadniczej metodycznej dojrzałości autora⁷.

Rozprawę doktorską „Nazewnictwo utworów Stefana Żeromskiego” A. Wilkoń również przygotował pod kierunkiem prof. W. Taszyckiego. „Przedmiotem pracy jest analiza językoznawcza i historycznoliteracka nazewnictwa utworów Stefana Żeromskiego, tzn. zbioru nazw własnych, osobowych i geograficznych, występujących w twórczości artystycznej wielkiego pisarza”⁸. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli językoznawcy prof. Stanisław Jodłowski i prof. Mieczysław Karaś, którzy, oceniając dysertację, zgodnie podkreślali, że podejmuje ona nie tylko omówienie problemu roli onimii w utworach Żeromskiego, ale zawiera także przemyślane przez autora założenia metodologiczne dla badania onomastyki literackiej

⁴ A. Wilkoń złożył egzamin magisterski z wynikiem bardzo dobrym 26 czerwca 1957 roku.

⁵ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej: AUJ). W. Taszycki (20.06.1957). Ocena pracy magisterskiej A. Wilkonia „Nazwy miejscowe od nazw rzecznych”. Wilkoń Aleksander, WFłg 141 (brak paginacji, numeracja w obrębie dokumentu).

⁶ Ibidem.

⁷ AUJ. Z. Klemensiewicz (12.06.1957). Opinia o pracy magisterskiej p. Aleksandra Wilkonia „Nazwy miejscowe od nazw rzecznych”. Wilkoń Aleksander, WFłg 141 (brak paginacji, numeracja w obrębie dokumentu).

⁸ AUJ. A. Wilkoń. Nazewnictwo utworów St. Żeromskiego (Streszczenie pracy doktorskiej). Wilkoń Aleksander, WFłg 155. Dokt. (brak paginacji, numeracja w obrębie dokumentu).

w ogóle⁹. Recenzentem był także literaturoznawca prof. Kazimierz Wyka, który w swojej opinii zwrócił uwagę na podwójny zakres badawczy pracy A. Wilkonia:

[...] jest to rozprawa ściśle językoznawcza, jeśli chodzi o sposoby zgromadzenia oraz metody interpretacyjne zastosowane przez autora w stosunku do tego zespołu faktów językowych występujących w dziełach Żeromskiego, jakie podpadają pod wspólną kategorię — nazewnictwo. Jednocześnie jest to praca historycznoliteracka, ponieważ sygnalizowane przed chwilą zabiegi badawcze służą odpowiedzi na pytanie, jaką funkcję artystyczną nazewnictwo Żeromskiego spełnia w jego utworach¹⁰.

Od prof. W. Taszyckiego, swojego promotora i mistrza, A. Wilkoń przejął zasadę, że warsztat naukowy musi opierać się „na solidnym rusztowaniu materiałowym i rzetelnej wiedzy [...], wiedzę dawały przede wszystkim samodzielne badania źródłowe” (Wilkoń, 1981, s. 368). W pracach onomastycznych A. Wilkonia odzwierciedliło się również podstawowe założenie metodologiczne W. Taszyckiego „widzącego kryteria naukowości badań onomastycznych w ścisłej ich więzi z metodologią lingwistyczną [...], postulującego, aby onomastykę uprawiać w szerokim kontekście wielu innych działów nauki o języku” (Lubaś i Wilkoń, 1978, s. 5).

Pierwszą opublikowaną przez A. Wilkonia pracą z zakresu onomastyki jest tekst Jego rozprawy magisterskiej, wydany w 1963 roku pod zmodyfikowanym i rozszerzonym tytułem „Polskie nazwy miejscowe od nazw wodnych” (Wilkoń, 1963, s. 87–124). Już we wstępie Autor stwierdza, że „w odróżnieniu od innych nazw topograficznych nazwy odwodne wydzielają się jako grupa znaczeniowo jednorodna: związane są z jednym obiektem (woda) i są wyraźnie wtórne, pochodne od nazw wcześniej istniejących i ustalonych” (Wilkoń, 1963, s. 87). Obszerny materiał egzemplifikacyjny został omówiony i zanalizowany w dwóch częściach. Pierwsza obejmuje nazwy miejscowe odrzeczne stanowiące wierne odbicie nazwy wodnej, powtarzające jej pełną sufiksálną czy prefiksálną budowę, np. n. m. *Narewka* — n. w. *Narewka*, n. m. *Wiślina* — n. w. *Wiślina*. W tej grupie obecne są także złożenia, np. n. m. *Suchorzeka* — n. w. *Suchorzeka*, oraz zestawienia, np. n. m. *Czarny Dunajec* — n. w. *Czarny Dunajec*. Analiza tej części materiału toponomastycznego pozwoliła także na wydzielenie wśród zgromadzonych nazw miejscowych kilku odmian:

1) nazw miejscowych, które są wtórne w stosunku do wcześniej powstałych nazw wodnych (są to nazwy związane znaczeniowo z wodą, czyli nazwy powstałe z terminów wodnych, np. *Rzeczycza*, lub nazwy określające właściwości wody, m.in. jej kolor, smak czy właściwości akustyczne, np. *Biała*, *Słona*, *Szumiąca*);

⁹ Por. AUJ. S. Jodłowski. (30.09.1967). Ocena rozprawy doktorskiej mgra Aleksandra Wilkonia „Nazewnictwo utworów Stefana Żeromskiego” oraz M. Karaś. (20.07.1967). Recenzja pracy doktorskiej mgra Aleksandra Wilkonia „Nazewnictwo utworów Stefana Żeromskiego”. Wilkoń Aleksander, WFlg 155. Dokt. (brak paginacji, numeracja w obrębie dokumentów).

¹⁰ Archiwum rodzinne Aleksandra i Teresy Wilkoniów (dalej: AR ATW). K. Wyka. (3.07.1967). Ocena rozprawy mgra Aleksandra Wilkonia „Nazewnictwo utworów Stefana Żeromskiego”.

2) nazw miejscowych, które są wcześniejsze od później powstałych nazw wodnych (są to m.in. nazwy znaczeniowo niezwiązane z wodą, nazwy dzierżawcze, zdrobniałe czy też oznaczające ludzi, a potem miejscowości, np. n. m. *Zalasowa* — n. w. *Zalasowa*, n. m. *Markowa* — n. w. *Markowa*, n. m. *Rybojedy* — n. w. *Rybojedy*);

3) nazwy, których stosunek pierwotności jest niejasny (należą tu nazwy znaczeniowo nieprzejrzyste, np. *Lipnik*, *Dąbrowa*).

Do grupy drugiej A. Wilkoń zalicza nazwy miejscowe odrzeczne, których wtórność wobec nazwy wodnej określa odpowiedni formant, np. n. m. *Rabka* — n. w. *Raba*, n. m. *Zawiśle* — n. w. *Wisła*. „Nazwa miejscowa nie jest już mechanicznym powtórzeniem nazwy wodnej, ale jej derywatem wyrażającym stosunek relacji (Bielsko = bielska wieś, «należąca do rzeki Białej»), a także w niektórych wypadkach wskazującym na położenie (*Zawiśle* — miejscowość położona za rzeką Wisłą)” (Wilkoń, 1963, s. 113–114).

Wśród najbardziej produktywnych formantów tworzących nazwy miejscowe odrzeczne znalazły się sufiksy: *-sk*, *-sko* (np. n. m. *Bielsko* — n. w. *Biała*); *-ica* (np. n. m. *Ropica* — n. w. *Ropa*); *-isko* (np. n. m. *Rabisko* — n. w. *Raba*); *-ka* (np. n. m. *Rabka* — n. w. *Raba*); *-ek* (np. n. m. *Bużek* — n. w. *Bug*); *-ec* (np. n. m. *Wieprzec* — n. w. *Wieprz*); *-ik/-yk* (np. n. m. *Nurczyk* — n. w. *Nurzec*), a także nieliczne sufiksy *-owa*, *-ok* (np. n. m. *Popradowa* — n. w. *Poprad*, n. m. *Sanok* — n. w. *San*). Niektóre z nazw zostały utworzone prefiksami (np. n. m. *Zawistoka* — n. w. *Wisłoka*) lub też powstały w wyniku dodania prefiksu i sufiksu (np. n. m. *Zabrze* — n. w. *Brzeź*).

W podsumowaniu rozważań A. Wilkoń stwierdza, że tworzenie nazw miejscowych od nazw rzecznych było zjawiskiem powszechnym, nazwy te nie tworzą skupisk dialektalnych, ale odnaleźć je można w dorzeczach wszystkich rzek polskich. Wskazuje również, że wśród toponimów odrzecznych najliczniejsze są nazwy identyczne w budowie z pierwotną nazwą rzecznią. Tą publikacją A. Wilkoń zwrócił nie tylko uwagę na wzajemne relacje pomiędzy nazwami wodnymi, miejscowymi i terenowymi, ale także zarysował perspektywy dalszych badań w tej dziedzinie.

W następnych opublikowanych artykułach A. Wilkoń (1965, 1967, 1978) omawiał wybrane nazwy miejscowe typu *Tuczepy*, *Tumidaj*, *Tyszowce*, *Witoszyńce*, *Tuchola*, zwracając uwagę na osobliwości strukturalne tych nazw.

Analizując obecne w polszczyźnie nazwy typu *Tuczepy*, zauważył:

[...] bardzo rzadkie w języku potocznym [...] — użycie zaimka wskazującego przysłówkowego *tu* w funkcji pierwszej części złożenia, tworzącego wspólnie z czasownikiem nazwę rzeczownikową (*tu -bądz(-in)*, *tu -czep(-y)*, *tu -klęcz ≤ tu -klęk + ь*, *tu -padl(-y)*, *tu -laz(-y)*). W wypadku nazwy miejscowej *Tumidaj tu* tworzy zrost z zaimkiem i czasownikiem (*tu -mi -daj*) (Wilkoń, 1965, s. 151–152).

W nazwach z pierwszą częścią złożenia na *tu* Autor wydzielił pod względem znaczeniowym dwie grupy: nazwy, które pierwotnie oznaczały ludzi (*Tupadły*, *Tuczepy*, *Tulazy*, czyli nazwy miejscowe etniczne) oraz oznaczające miejsce (*Tuklęcz* — nazwa miejscowa topograficzna; *Tubądzin* — nazwa miejscowa dzierzawcza, *Tumidaj* — nazwa miejscowa kulturowa). Wskazał, że warunkiem powstania tych nazw były właściwości terenowe, co spowodowało podkreślenie za pomocą zaimka przysłówkowego *tu* zarówno charakteru siedziby, jak i ludzi zamieszkałych w danym miejscu (nizina, rozlewiska, ustronne miejsce).

W odniesieniu do nazw miejscowych o charakterze patronimicznym¹¹ typu *Tyszowce*, *Witoszyńce*, które zostały utworzone za pomocą przyrostków *-owce* oraz *-ińce/-yńce*, A. Wilkoń (1967, s. 81) sformułował wniosek o niepolskim pochodzeniu tych formantów. Uzasadnieniem tego stwierdzenia jest fakt, że toponimy te występują na terenach przygranicznych — we wschodniej części Białostocczyzny i Podlasia, we wschodnio-południowej Małopolsce oraz na granicy spiskiej ze Słowacją, natomiast nie są obecne na obszarach rdzennie polskich. Są to „formacje bądź zapożyczone, bądź bezpośrednio utworzone przez obcych użytkowników danej nazwy” (Wilkoń, 1967, s. 82).

A. Wilkoń (1978, s. 54–65) podjął także próbę rekonstrukcji pochodzenia nazwy miejscowej *Tuchola*, wskazując na trzy fazy kształtowania się tego toponimu:

- 1) faza pierwsza — antroponimiczna: ap. *tuch* (-a) + inny wyraz ap. → imię złożone typu *Tuch-o-mysl lub *Sobie-tuch,
  - 2) faza druga — antroponimiczna, hipokorystyczna: imię *Tuchomysl lub *Sobietuch → derywat *Tuchol* (*Tuch+ol*),
  - 3) faza trzecia — właściwa, toponomastyczna: n. o. *Tuchol* + sufiks *ja* → n. m. *Tuchola*.
- Oczywista z synchronicznego punktu widzenia n. m. *Tuchola* jest nazwą niemotywowaną, o zatartej strukturze słowotwórczej diachronicznej i całkowicie niejasnym znaczeniu (Wilkoń, 1978, s. 60).

W obszarze zainteresowań naukowych A. Wilkonia (1968, 1974) były również nazwy osobowe, nazwiska typu *Bystroń*, *Pigoń*, *Stachoń*, *Dobronia*. Analizując pod względem znaczeniowo-formalnym struktury z formantami *-oń*, *-onia*, A. Wilkoń wyodrębnił antroponimy pochodzące od apelatywów (w tym równe formalnie tym wyrazom, np. *turoń* > *Turoń*, *dźwigoń* > *Dźwigoń*, oraz derywowane, np. *piega* > *Piegoń*, *lis* > *Lisoń*), a także nazwy pochodzące od nazw własnych osobowych (np. *Dobronia*, *Dobroń* < im. *Dobromir*, *Dobromysł*; *Stachoń* < *Stach*). Wyróżnił też nazwiska wskazujące na jakąś charakterystyczną czynność nosiciela nazwy (np. *Gadoń* < *gadać*) oraz na cechę nosiciela nazwy (np. *Srogoń*, *Cialoń*, *Głupoń*). Wskazał na znaczną produktywność przyrostka *-oń* w tworzeniu nazw osobowych

¹¹ A. Wilkoń (1967, s. 78) podkreśla, że na charakter patronimiczny tych nazw wskazuje analiza znaczeniowo-formalna.

i sporadyczne pojawianie się nazw z przyrostkiem *-onia*. Omówił także zasięg geograficzny nazw z tymi przyrostkami, zaznaczając, że pierwotnie:

[...] trafiały się częściej na północy aniżeli obecnie. Formacja ta kurczyła się pod względem przestrzennym i jej żywotność ograniczyła się do obszaru południowej Polski, co w zestawieniu z dość licznymi nazwami z suf. *-oń* w języku czeskim i słowackim tworzy pewną dialektalną całość (Wilkoń, 1974, s. 153).

A. Wilkonia zainteresowały również nazwy własne zwierząt będące przedmiotem badań zoonomastyki, gałęzi onomastyki, która w Polsce zaczęła rozwijać się po drugiej wojnie światowej. Wspólnie z Józefem Bubakiem opublikował artykuł „Z problematyki nazw własnych koni” (Bubak i Wilkoń, 1969). Autorzy dokonali analizy semantyczno-leksykalnej i strukturalnej zebranych nazw, zwracając uwagę na istotne różnice pomiędzy sposobami nadawania nazw koniom wiejskim a koniom hodowlanym i sportowym.

Wymienione powyżej publikacje naukowe A. Wilkonia z zakresu onomastyki należy uzupełnić o teksty popularnonaukowe, w których w przystępny sposób omawiał kwestie dotyczące nazw osobowych czy miejscowych. Swoje rozważania, np. o imionach (Wilkoń, 1982a), o nazwach ulic lub miast (Wilkoń, 1982b, 1982c, 1988) zamieszczał w ukazujących się w Katowicach gazecie popołudniowej „Wieczór” (w dziale „Potyczki językowe”) lub w tygodniku „Panorama” (w dziale „Nazwy miast i ulic”)¹².

Dziełem A. Wilkonia, które łączy elementy onomastyki językoznawczej, teorii i historii literatury oraz stylistyki, jest książka „Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego” (Wilkoń, 1970), będąca uzupełnioną wersją obronionej w 1967 roku rozprawy doktorskiej. W opinii Zofii Kurzowej (1973) publikacja A. Wilkonia to „monografia językoznawcza poświęcona całokształtowi onomastyki literackiej jednego pisarza”¹³, a Danuta Lech-Kirstein (2020) zwraca uwagę na prekursorski charakter badań przeprowadzonych przez autora.

A. Wilkoń już we wstępie do swoich rozważań definiuje dwa podstawowe terminy, czyli *nazewnictwo* (wybrany zbiór nazw osobowych i geograficznych występujących w twórczości S. Żeromskiego) oraz *nazwę literacką* (każda nazwa pojawiająca się w utworze i pełniąca w nim określoną funkcję).

Publikacja A. Wilkonia obejmuje dwie zasadnicze części — analityczną (omówienie nazewnictwa Żeromskiego w opozycji do słownictwa i systemu nazewnictwa potocznego) oraz syntetyzującą (ukazanie funkcji nazw w utworach Żeromskiego).

¹² Warto dodać, że A. Wilkonia interesowały także nazwy kin (należące do grupy chrematomimów), które objaśniał na łamach katowickiego dziennika „Wieczór” (1982d).

¹³ AR ATW. Z. Kurzowa. (15.02.1971). Opinia o pracy dra Aleksandra Wilkonia „Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego”, Kraków 1970. Prof. Z. Kurzowa rekomendowała tę publikację do nagrody Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

W części pierwszej autor wyróżnia dwie klasy nazw: autentyczne (przejęte z zasobu polszczyzny) i nieautentyczne (kreowane przez Żeromskiego). Wśród nazw autentycznych wskazuje przeważające liczebnie nazwy odnoszące się do rzeczywistości pozatekstowej (np. *Sulkowski, Kielce, Radostowa*; ma to związek z charakterem kronikarsko-informacyjnym prozy Żeromskiego) oraz nazwy oznaczające fikcyjne postaci i miejsca (np. *Radek, Obarecki, Belchatów*, są to nazwiska, przezwiska, imiona i nazwy miejscowe z Kielecczyzny, a szczególnie z miejsc rodzinnych autora — *Ciekot i Wilkowa* — oraz nazwy staropolskie: nazwiska i herby dawnych rodzin szlacheckich).

Z kolei wśród nazw nieautentycznych wydziela nazwy realistyczne (utworzone na wzór istniejących, np. *Ciekocki, Nienaski, Kleryków*) oraz nazwy sztuczne (np. *Michawski, Załajewski, Dziędzielica*).

W części drugiej, odnosząc się do bogatego materiału egzemplifikacyjnego, A. Wilkoń wyróżnił pięć funkcji nazw własnych w dziele literackim: lokalizującą (umiejscawiającą fabułę w określonym czasie i przestrzeni), socjologiczną (wskazującą na przynależność społeczną, środowiskową i narodową postaci), aluzyjną (polegającą na używaniu nazw jako aluzji do konkretnych osób lub miejsc), treściową (charakteryzującą postaci lub miejsca akcji zgodnie z metaforycznym lub dosłownym znaczeniem nazwy) i ekspresywną (polegającą na użyciu nazw jako znaków wyrażających nastawienie emocjonalne autora i bohaterów oraz współtworzących nastrój utworu).

Rozprawa była wielokrotnie cytowana zarówno przez językoznawców, jak i historyków literatury, wskazywała kierunki badań z zakresu onomastyki literackiej.

Publikacje A. Wilkonia wpisujące się w obszar badań onomastycznych potwierdzają wielość zainteresowań naukowych Profesora.

Osobowość naukowa profesora Wilkonia nie poddaje się żadnym klasyfikacjom i przyporządkowaniom. Rozsadza On każdy gorset systematyzacji, kategoryzacji, wychodzi poza sugerowane czy wyznaczone pola, dyscypliny i granice. [...] to badacz wszechstronny. Jako humanista łączy to, co zostało w filologii podzielone: językoznawstwo i literaturoznawstwo. [...] U Wilkonia jest pełnia, jest całość, jest uniwersum językowo-kulturowe. Równie znakomity jest w bardzo precyzyjnych analizach zarówno językoznawczych, jak i literackich, najczęściej łączy je ze sobą jak prawdziwy erudyta. I otrzymujemy kapitalną całość. Łączenie dyscyplin humanistycznych daje wspaniałe efekty naukowe (Ozóg, 2020, s. 23–24).

LITERATURA

- Bubak, J. i Wilkoń, A. (1969). Z problematyki nazw własnych koni [The proper names of horses]. *Język Polski*, 49, 291–296.
- Choińska, K. i Pachowicz, M. (2022). Aleksander Wilkoń (1935–2022). Językoznawca, filolog, naukowiec, artysta... [Aleksander Wilkoń (1935–2022). Linguist, philologist, researcher, artist...]. *Humanities and Cultural Studies*, 3(1), 75–88. <https://journals.anstar.edu.pl/index.php/hcs/article/view/374>

- Choińska, K. i Pachowicz, M. (red.). (2018). *Język nam дано jako dar nieba. Wybór pism Profesora Aleksandra Wilkońa przygotowany z okazji jubileuszu 60-lecia pracy naukowo-dydaktycznej Profesora* [The language was given to us as a gift of heaven. A selection of writings of Professor Aleksander Wilkoń. Collected to celebrate the 60th anniversary of his academic and pedagogical career]. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Choińska, K. i Pachowicz, M. (red.). (2020). *Językoznawstwo, stylistyka, kultura* [Linguistics, stylistics, culture]. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Kita, M. i Witosz, B. (red.). (2005). *Spotkanie. Księga jubileuszowa dla Profesora Aleksandra Wilkońa* [The meeting. A jubilee book for Professor Aleksander Wilkoń]. Katowice: Wydawnictwo UŚ.
- Lech-Kirstein, D. (2020). Onomastyka literacka a onomastyka stylistyczna [Literary onomastics and stylistic onomastics]. *Stylistyka*, 25, 457–466. <https://doi.org/10.25167/Stylistyka.25.2016.28>
- Lubaś, W. i Wilkoń, A. (1978). Przedmowa [Preface]. W: W. Lubaś i A. Wilkoń (red.), *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, 201. *Prace Językoznawcze*, 4. *Onomastyka* (s. 5). Katowice: Wydawnictwo UŚ.
- Ożóg, K. (2020). Osiągnąć mądrość — Aleksander Wilkoń jako humanista [To achieve wisdom — Aleksander Wilkoń as a humanist]. W: K. Choińska i M. Pachowicz (red.), *Językoznawstwo, stylistyka, kultura* (s. 21–27). Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- „Sylwetki Polonistów” — ankieta Pana Profesora Aleksandra Wilkońa [Scholars of Polish Studies. Professor Aleksander Wilkoń’s questionnaire] (29 czerwca 2019). *Biuletyn Polonistyczny*. <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/articles/sylwetki-polonistow-ankieta-pana-profesora-aleksandra-wilkońa,87/details>
- Wilkoń, A. (1963). Polskie nazwy miejscowe od nazw wodnych [Polish place names derived from water names]. *Onomastica*, 8, 87–124.
- Wilkoń, A. (1965). Nazwy miejscowe typu *Tuczepy*, *Tumidaj* w języku polskim [Place names like *Tuczepy*, *Tumidaj* in Polish]. *Onomastica*, 10, 151–158.
- Wilkoń, A. (1967). Nazwy miejscowe typu *Tyszowce*, *Witoszyńce* w języku polskim [Place names like *Tyszowce*, *Witoszyńce* in Polish]. *Onomastica*, 12, 70–83.
- Wilkoń, A. (1968). Nazwiska polskie typu *Bystrzeń*, *Pigoń*, *Stachoń* [Polish surnames like *Bystrzeń*, *Pigoń*, and *Stachoń*]. *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału Krakowskiego PAN*, 12(2), 441–443.
- Wilkoń, A. (1970). *Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego* [Names in the works of Stefan Żeromski]. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Wilkoń, A. (1974). Nazwy osobowe typu *Bystrzeń*, *Pigoń*, *Dobronia* w języku polskim [Polish surnames like *Bystrzeń*, *Pigoń*, or *Dobronia*]. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze*, 42, 113–159.
- Wilkoń, A. (1978). O nazwie miejscowej „Tuchola” [On the place name Tuchola]. W: W. Lubaś i A. Wilkoń (red.), *Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, 201. *Prace Językoznawcze*, 4. *Onomastyka* (s. 54–62). Katowice: Wydawnictwo UŚ.
- Wilkoń, A. (1981). Profesor Taszycki — człowiek i uczony [Professor Taszycki — a person and a researcher]. *Poradnik Językowy*, 8–10, 367–372.
- Wilkoń, A. (1982a). O imionach [On names]. *Wieczór*, 112, 5.
- Wilkoń, A. (1982b). O nazwach ulic [On street names]. *Wieczór*, 131, 5.
- Wilkoń, A. (1982c). Jeszcze o nazwach ulic [More on street names]. *Wieczór*, 136, 5.
- Wilkoń, A. (1982d). O nazwach kin [On cinema names]. *Wieczór*, 151, 5.
- Wilkoń, A. (1988). Kto te nazwy wymyślił [Who came up with these names]. *Panorama*, 29, 15.